

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Владислав ГАВРИЛЕНКО, 1995 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2019 році Одеський національний медичний університет за спеціальністю «Фармація», працює на посаді завідувача аптеки ПП «Роммед», м. Черкаси, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Агрономія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету садівництва Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 11 квітня 2024 року № 01-05/70, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Сергія ПОЛТОРЕЦЬКОГО, доктора сільськогосподарських наук, професора, декана факультету агрономії, Уманський національний університет садівництва;

Рецензентів – Олени ЧЕРНО, кандидата сільськогосподарських наук, доцента, завідувача кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет садівництва;

Ірини РАССАДШОЇ, кандидата сільськогосподарських наук, доцента, доцента кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет садівництва;

Офіційних опонентів – Вадима ІВАНШИ, доктора сільськогосподарських наук, професора, завідувача відділу агрохімічних досліджень, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України;

Людмили ПРАВДИВОЇ, кандидата сільськогосподарських наук, доцента, доцента кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин, Білоцерківський національний аграрний університет.

на засіданні 28 червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство Владиславу ГАВРИЛЕНКУ на підставі публічного захисту дисертації «Формування продуктивності ячменю ярого голозерного за різного удобрення у Правобережному Лісостепу України» за спеціальністю 201 Агрономія.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті садівництва Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Григорій ГОСПОДАРЕНКО, доктор сільськогосподарських наук, професор, Уманський національний університет садівництва, професор кафедри агрохімії і ґрунтознавства.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 – статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 4 – тези доповідей наукових конференцій.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. Гавриленко В. С. Вплив тривалого застосування мінеральних добрив на відносне винесення, коефіцієнт використання та інтенсивність балансу основних елементів живлення ячменю голозерного ярого. *Аграрні інновації*. 2023. №22. С. 25–30. doi: 10.32848/agrar.innov.2023.22.4.

2. Гавриленко В. С. Вплив удобрення на врожайність ячменю голозерного. *Збірник Уманського НУС*. 2023. Вип. 103. С. 225–231. doi: 10.32782/2415-8240-2023-103-1-225-231.

3. Гавриленко В. С. Формування основних елементів структури урожаю ячменю голозерного ярого залежно від удобрення. *Таврійський науковий вісник*. 2023. №134. С. 24–29. doi: 10.32782/2226-0099.2023.134.4.

4. Гавриленко В. С. Баланс основних елементів живлення у ґрунті під посівами ячменю голозерного ярого залежно від удобрення. *Подільський вісник*. 2023. Вип. 4. С. 14–18. doi: 10.37406/2706-9052-2023-4.2.

У дискусії взяли участь і висловили зауваження:

Вадим ІВАНІНА, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділу агрохімічних досліджень, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. На ст. 20 двічі дається трактування терміну «предмет дослідження». Доцільно об'єднати їх в один абзац, гармонізувавши зміст;

2. Розділ 1 «огляд літератури» є надто об'ємним. Підрозділ 1.1 «Агроекологічні особливості культури» варто було б скороти удвічі. Таке скорочення не вплинуло б на якість роботи, а викладення матеріал було б лаконічнішим;

3. На ст. 58 здобувач вживає термін «локальне підживлення рослин». Необхідно дати змістовніше пояснення цього терміну;

4. У розділі 2 «Умови та методика проведення досліджень» не вистачає визначень термінів (індексів) – індекс комплексного оцінювання системи удобрення та коефіцієнт кушення. Зазначені терміни використовуються у наступних розділах дисертації;

5. При характеристиці погодних умов у роки досліджень здобувач зосереджується переважно на відхиленнях температури і опадів від середнього багаторічного показника. Доречним було б використати гідротермічний коефіцієнт, який характеризує посушливість погодних умов;

6. Розділ 3 є досить об'ємним, супроводжується детальним аналізом результатів досліджень, однак розділ перенасичений табличним матеріалом. Винесення частини таблиць у додатки, використання більше графіків та рисунків значно б покращило роботу, зробило б її привабливішою і легшою для сприйняття;

7. Підрозділ 3.1 «поживний режим ґрунту» доречним було доповнити даними щодо забезпечення ґрунту вологою, що найменше у шарі 0-60 см. У

період глобального потепління таке поєднання важливе, адже мінеральне живлення рослин – це симбіоз поживного і водного режимів ґрунту;

8. Для характеристики впливу добрив на ріст і розвиток ячменю ярого голозерного здобувач широко використовує індекс стабільності. Чи є оптимальні параметри цього індексу? Якщо є, то які?

9. На ст. 112 здобувач припустився неточності у посиланні на таблицю 3.19. Для коефіцієнта кушення коректним є посилання на таблицю 3.20;

10. Розділ 4 «Формування продуктивності ячменю...» є логічним завершенням попереднього розділу, він не містить істотних зауважень. Із побажань, можна зазначити, що часткова візуалізація результатів досліджень у вигляді рисунків покращила б сприйняття матеріалу;

11. У розділі 5 «Засвоєння елементів живлення...» до назви розділу варто було б додати термін «баланс». У ряді таблиць використовується термін «господарський винос», який здобувач поєднує в одних випадках з виношенням соломою (табл. 5.2), інших – поєднує зерном та соломою (табл. 5.3). Доцільним було б «господарський винос» асоціювати із виношенням елементів живлення зерном, «біологічний винос» – із виношенням зерном та соломою;

12. Висновки виробництву є коректними, ґрунтуються на комплексному оцінюванні, відповідають європейському зеленому курсу, проте хотів би висловити своє досить дискусійне бачення з цього питання як побажання здобувачеві у його подальшій науковій роботі. З моменту, коли у сівозмінах почали замість гною вносити побічну продукцію, удобрення сільськогосподарських культур потребує підвищеного азотного фону, метою якого окрім підвищення врожайності є відтворення вмісту гумусу у ґрунті. Виробники мають вкладати додаткові кошти у покращення процесів гуміфікації соломи, стебел кукурудзи та іншої побічної продукції. Компенсаційна доза азоту, яку широко використовують у виробництві, має покриватись підвищеною дозою внесення азотних. З цих міркувань доза азоту 70 кг/га найкраще відповідає сталій стратегії, хоча економічно є менш ефективною. Очевидно, таке бачення не матиме достатньої підтримки виробництва, проте саме такий підхід забезпечить сталість технологій вирощування сільськогосподарських культур у тривалій перспективі. З цих міркувань дозу азоту доцільніше визначати за показниками нульового балансу, замість економічних та енергетичних критеріїв.

Людмила ПРАВДИВА, офіційний опонент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин, Білоцерківський національний аграрний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У розділі 1, у якості побажань, хотілось би, щоб автором було наведено не тільки дані ФАО щодо площ посівів і валового збору зерна ячменю ярого голозерного, а й динаміку виробництва культури в Україні та в Правобережному Лісостепу України.

2. У розділі 2, підрозділі 2.1 доцільним було б показати коефіцієнт суттєвості відхилень показників опадів і температури поточних років досліджень від середніх багаторічних даних.

3. Чим пояснюється найбільш інтенсивне зменшення вмісту рухомих сполук фосфору в ґрунті у міжфазний період «кущіння – молочна стиглість зерна» під посівами ячменю ярого голозерного? (Стор.85-87, табл. 3.2).

4. Розділ 3 п.3.3. табл. 3.6, варто було б провести дисперсійний аналіз, для визначення фактору, який мав найбільший вплив на польову схожість насіння.

6. Для кращого сприйняття матеріалу, варто було б отримані результати досліджень відобразити в рисунках, а не в таблицях (розділ 3, 4).

7. У розділі 5 потрібно пояснити, в чому різниця між відносним та господарським виносом елементів живлення та їх балансом у ґрунті.

8. У роботі трапляються окремі граматичні й технічні помилки, невдалі вирази та словосполучення.

Олена ЧЕРНО, рецензент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет садівництва.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Потребують уточнення дані стосовно зниження вмісту рухомих сполук калію на час збирання врожаю, адже відомо, що максимальний період його використання від кушіння до цвітіння (ст. 89);

2. Автор зазначає, що вміст калію на кінець вегетації відновлюється, а дані таблиці 3.3 свідчать про тенденцію його використання рослинами ячменю ярого до збирання (ст. 90);

3. Табл. 3.4. потребує більш детального аналізу, адже за погодними умовами роки досліджень були контрастними і навіть сівбу ячменю ярого голозерного здійснювали від 6.04 до 2.05, що безумовно вплинуло на формування врожаю культури;

4. Потребують пояснення дані табл. 3.19. Чому за внесення низьких доз мінеральних добрив (N35P30K35) кількість непродуктивних стебел була в п'ять разів меншою, порівняно з ділянками, де добрив не вносили?

Ірина РАССАДІНА, рецензент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри агрохімії і ґрунтознавства, Уманський національний університет садівництва.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Підрозділи літературного огляду викладені розгорнуто, проте деякі речення і твердження часто дублюються. Можливо їх потрібно поєднати інтерпретаційно для забезпечення логічного порядку та полегшення розуміння тексту. Доцільно було б також висвітлити бачення науковців щодо місця ячменю ярого у сівозміні. Такий підхід давав би цілісне бачення заходів з оптимізації системи удобрення з урахуванням його місця у ній.

2. При аналізі агрометеорологічних умов, що були у роки дослідження, не приділено уваги такому показнику, як відносна вологість повітря. Адже на фоні недостатнього зволоження та високих температур, відбувається зниження вологості повітря, що призводить до стресу у рослин і як наслідок має негативний вплив на формування врожаю.

3. У роботі відсутня інформація щодо системи хімічного захисту ячменю ярого упродовж вегетації.

4. У розділі 3 вміст азоту мінеральних сполук ґрунту вивчається у верхньому 0–20 см шарі. Такий підхід звужує бачення ефективності використання азоту добрив рослинами, не враховує міграцію азоту вглиб ґрунтового профілю, його непродуктивні втрати, залишає поза увагою питання екологічної сталості системи удобрення. Доцільним було б поєднати вивчення

поживного режиму до глибини 60 см з одночасним вивченням інтенсивності розвитку кореневої системи, їх здатності освоювати нижні горизонти ґрунту і використовувати з них поживні речовини.

5. У деяких частинах тексту немає послідовності та логічної структури. Наприклад, в розділі про площу верхівкових листків вказано про зміну параметрів залежно від погодних умов та системи удобрення, але не надано конкретних даних щодо впливу погоди або типу добрив на ці параметри. Рекомендується додати більше конкретної інформації про ці фактори.

6. У роботі варто було б показати узагальнені дані фотосинтезувальної системи рослини і структури врожаю, а отримані результати по роках перенести в додатки.

7. Потрібно уникати надлишкової технічної деталізації у змісті. Окремі таблиці містять багато числових даних, які можуть бути складними для сприйняття читачем. Рекомендується скоротити деякі таблиці або використовувати графіки та діаграми для візуалізації результатів.

8. Важливою є увага до ринкових умов, оскільки ціни на зерно та мінеральні добрива можуть значно варіюватися в залежності від кон'юнктури. Однак, в тексті не вказано, чи робиться корекція за ринковими змінами упродовж вегетаційного сезону чи навіть між роками.

9. Хоча зазначено, що ячмінь голозерний може бути економічно виправданим, навіть з невеликою урожайністю, важливо порівняти цю конкурентоспроможність з іншими культурами на місцевому ринку, щоб зрозуміти його стратегічне значення для фермерів.

Сергій ПОЛТОРЕЦЬКИЙ, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор сільськогосподарських наук, професор, декан факультету агрономії, Уманський національний університет садівництва.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Григорій ГОСПОДАРИЧКО, науковий керівник, професор, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри агрохімії і ґрунтознавства Уманського національного університету садівництва.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Владиславу ГАВРИЛЕНКУ ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Сергій ПОЛТОРЕЦЬКИЙ